

Жабковська Н.

*студентка магістратури юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, завідувач кафедри
кримінального права та процесу ТНЕУ
Рогатинська Н.З.*

ФУНКЦІЇ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Україна сьогодні стала на шлях докорінних змін правової регламентації взаємовідносин особи і держави. Це має стосуватися також і кримінального процесу, основною концептуальною ідеєю якого є захист прав та законних інтересів його учасників. Саме в кримінальному процесі, яким найбільш обмежуються конституційні права та свободи людини і громадянина, будь-який його учасник має усвідомлювати свою соціальну цінність, значущість, недоторканність, відчувати захист свого приватного життя з боку осіб, які наділені владними повноваженнями.

Питання судового контролю у кримінальному процесі вивчали такі науковці, як Ю.П. Аленін, В.І. Бояров, В.І. Галаган, С.І. Герасименко, І.В. Гловюк, Ю.М. Грошевий, І.І. Зарева, О.В. Кондратов, Є.Д. Лукянчиков, В.Т. Маляренко, М.А. Погорецький, В.В. Ринда, М.М. Сичук, Д.Б. Сергєєва, А.Р. Туманяц, Л.Д. Удалова, Л.В. Черечукіна, В.І. Чорнобук, М.Г. Шавчун, О.Г. Шило, В.Ю. Шепітько, О.Г. Яновська та ін.

Судовий контроль у кримінальному процесі являє собою окремий напрямок діяльності суду, яка здійснюється під час досудового розслідування слідчим суддею. Його сутність полягає у здійсненні слідчим суддею контролю за законністю та обґрунтованістю рішень та дій (бездіяльності) слідчого і прокурора; обмеження при проведенні досудового розслідування конституційних прав людини шляхом застосування заходів забезпечення кримінального процесу, проведення окремих слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій і рішень органів досудового розслідування.

Значення судового контролю полягає у тому, що завдяки діяльності слідчого судді забезпечуються невідкладним судовим захистом права, свободи та інтереси учасників кримінального процесу, а також створюються належні умови для реалізації засади змагальності під час досудового розслідування. Правозахисний характер судового контролю обумовлює закріплення у ст. 206 КПК загальних обов'язків слідчого судді щодо захисту прав людини.

Важливо підкреслити, що мета судового контролю полягає не в тому, щоб оскаржити законність того чи іншого рішення. Тут закладено глибший принцип. Судовий контроль, як впливає із самої назви, -це не апеляція на винесене рішення, а перегляд способу, згідно з яким воно прийняте. Суд розглядає не тільки питання про законність процесу прийняття рішень, а й питання про законність самого рішення, акта, дії, про відповідність їх Конституції та законам України.

Предметом судового контролю є правовідносини між учасниками досудового слідства, що пов'язані з обмеженням прав і свобод особи й інших порушень їхніх законних інтересів на стадії досудового слідства.

Завданням сучасного судового контролю за досудовим слідством є захист прав і свобод людини, залученої до кримінального судочинства. Будь-яке розширювальне тлумачення призначення судового контролю на стадіях досудового розслідування призведе до змішування компетенції суду і прокурора.

За своєю правовою природою судовий контроль має ознаки правосуддя, оскільки питання, що перевіряються судом при здійсненні контрольної функції, за своєю сутністю є "спором" між учасниками досудового розслідування, котрий вирішується в судовому засіданні.

Судовий контроль здійснюється в двох процесуальних формах:

1) ухвалення рішення про застосування до обвинуваченого (підозрюваного) примусових заходів;

2) розгляду скарг учасників досудового розслідування на дії і рішення органу дізнання, слідчого і прокурора.

Рішення, які приймаються суддею в порядку судового контролю, за своїм характером і призначенням поділяють на два види судового контролю: попереджувального і подальшого. Попереджувальний контроль за рішенням органів розслідування здійснюється до їх реалізації і лише на підставі судового рішення. Подальший контроль здійснюється стосовно конкретних реалізованих рішень і дій органів розслідування на підставі скарг осіб, чий інтереси зачіпаються такими рішеннями.

Підтверджується необхідність судового контролю за продовженням строків досудового слідства, предметом якого є перевірка й оцінка судом доводів слідчого про продовження строків тримання обвинуваченого під вартою.

Зазначається, що приймати рішення про відмову в порушенні кримінальної справи повинні мати право ті посадові особи, які у встановленому законом порядку наділені правом ініціювати порушення кримінальної справи.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України». – Х.: Одиссей, 2012. – 360 с.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за загальною редакцією професорів В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. – К.: Юстініан, 2012. – 1224 с.

3. Міжнародні стандарти у сфері судочинства. – К.: Істина, 2012. – 488 с.

4. Сиза Н.П. Повноваження слідчого судді щодо здійснення судового контролю в кримінальному процесі України // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2012. – №2(6). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n2/12snpkpu.pdf>